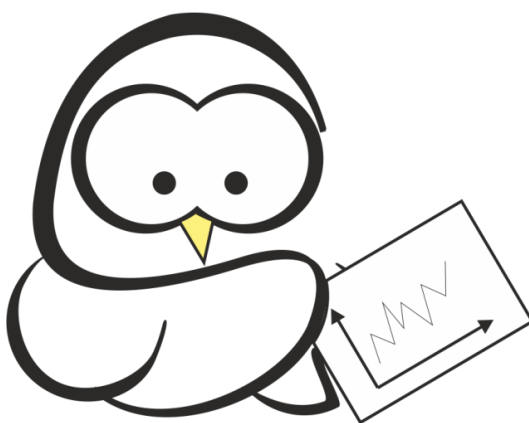

Czynniki wytwórcze

Wiedza o gospodarce

2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Czynniki wytwórcze

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Zasoby naturalne.....	5
3. Zasoby Ludzkie	5
4. Zasoby kapitałowe.....	5
5. Zasoby nienamagalne	6
6. Podsumowanie.....	8
7. Literatura.....	8

Czynniki wytwórcze

1. Wstęp

Posiadanie określonych zasobów, zarówno w przedsiębiorstwie, jak i w gospodarstwie domowym, potrzebne jest w celu wytworzenia produkcji bądź uzyskania określonej użyteczności. Produkcja potrzebna jest po to, aby zaspokoić potrzeby materialne i niematerialne. Niestety, poziom zasobów jest ograniczony.

Problem **ograniczoneści zasobów**, przed którym stoi każde społeczeństwo, jest problemem znaczącym i złożonym. Dysponując zasobami trzeba podejmować decyzje, jak mają one być używane. Trzeba również podejmować decyzje, w jakich ilościach zasoby te będą produkowane.

Podczas tej lekcji dowiesz się, jakie zasoby wyróżniamy, jakie one mają znaczenie w produkcji, a także na czym polega alokacja zasobów.

Permanentną cechą otaczającego nas świata jest ograniczoność zasobów, którą inaczej nazywamy rzadkością. Rzadkość zasobów oznacza, że zawsze jest ich zbyt mało, żeby zaspokoić wszystkie nasze potrzeby. Ekonomia jest nauką, dzięki której próbujemy zrozumieć zjawisko ograniczoności otaczających nas zasobów, jak również w najlepszy możliwy sposób radzić sobie z tym problemem.

Problem **rzadkości zasobów** dotyczy wszystkich. Teorie ekonomiczne próbują wyjaśniać problem rzadkości, zarówno w życiu codziennym, na gruncie dylematów pojedynczych jednostek (każdego z nas), a także przedsiębiorstw w ich decyzjach gospodarczych, jak również - całych gospodarek. Można powiedzieć, że ekonomia jest nauką o gospodarowaniu ograniczonymi (rzadkimi) zasobami.

Cele gospodarowania wynikają z potrzeb ludzkich. Człowiek odczuwa niezliczoną ilość potrzeb, które pragnie zaspokoić. Są to m.in. potrzeby ekonomiczne, które mają podstawowe znaczenie i stanowią bezpośredni impuls do gospodarowania, a ludzie - gospodarując - osiągają swoje cele życiowe. Zaspokajanie potrzeb jest naturalnym celem działalności gospodarczej ludzi. Zaspokajanie potrzeb odbywa się w warunkach ograniczeń - rzadkości. To oznacza, że występowanie danego dobra nie jest wystarczające, aby zaspokoić wszystkie potrzeby każdej osoby.

Potrzeby są impulsem do działań, których efektem jest produkcja, czyli wyroby i usługi. To one stanowią siłą napędową gospodarowania.

Dla producenta celem gospodarowania jest **maksymalizacja zysku** z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej.

Dla konsumenta celem gospodarowania jest **maksymalizacja użyteczności** z nabywanych przez niego dóbr czy usług.

Jak widać, zarówno pojedyncze jednostki ludzkie, jak i przedsiębiorstwa, realizują pewien bardzo ważny dla siebie cel: próbują w warunkach ograniczoności zasobów dążyć do maksymalizacji właściwego dla siebie efektu.

Klasycznym **celem** każdego przedsiębiorstwa jest maksymalizacja zysku. Oznacza to, że w procesie gospodarowania, używając ograniczonych zasobów, dąży ono do osiągnięcia możliwie największego efektu. Jest nim zysk, czyli różnica między przychodami uzyskanymi ze sprzedaży wyprodukowanych przez przedsiębiorstwo dóbr i usług a poniesionymi przez nie kosztami.

Z kolei każdy z nas, pełniąc na rynku rolę konsumenta, również dąży do maksymalizacji właściwego dla siebie efektu i również dzieje się to w warunkach ograniczonych zasobów. Dążenie do maksymalizacji użyteczności oznacza, że każda jednostka ludzka stara się uzyskać możliwie jak najwyższy poziom zadowolenia (satysfakcji) z zakupu i konsumpcji danego dobra lub usługi.

Czynniki wytwórcze

Gospodarowanie zawsze związane jest z niepewnością. Oznacza to, że środowisko, w jakim funkcjonuje przedsiębiorstwo, może dawać szanse na zysk lub zagrażać poniesieniem przez nie straty. To oznacza, że firma zawsze ponosi ryzyko ekonomiczne.

Przedsiębiorstwo gospodarujące zasobami charakteryzuje się trzema cechami:

- wyodrębnieniem ekonomicznym (alienacją),
- wyodrębnieniem prawnym,
- wyodrębnieniem techniczno-organizacyjnym.

Wyodrębnienie ekonomiczne jest jednym z podstawowych warunków istnienia gospodarki towarowo-pieniężnej i funkcjonowania przedsiębiorstw. Oznacza ono przede wszystkim, że przedsiębiorstwo ma odrębność, reprodukuje zużywane zasoby, a dochody pracowników przedsiębiorstwa zależne są od wyników produkcyjnych. Odrębność prawna oznacza, że firma jest zdolna do zawierania umów, zaciągania kredytów bankowych itp. Oznacza również, że firma jest zarejestrowana w odpowiednim rejestrze, w zależności od przyjętej formy prawnej działalności.

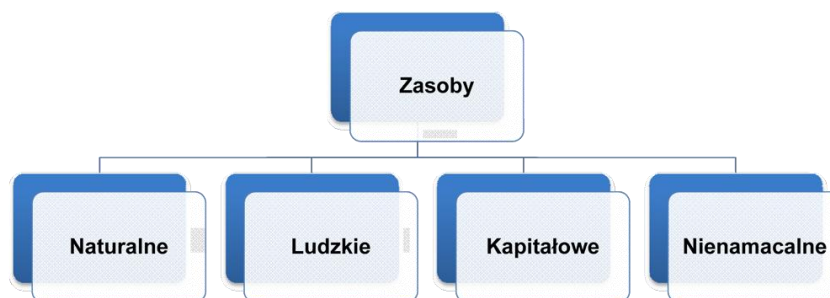
Odrębność techniczno-organizacyjna oznacza, że firma tworzy jedną spójną całość, posiada własną strukturę organizacyjną i podporządkowana jest zazwyczaj jednemu szefowi.

Zaspokajanie potrzeb, zarówno materialnych, jak i niematerialnych, zawsze wymaga podjęcia określonych działań i posiadania określonych zasobów. Zasoby te przekształcane są w trakcie procesów produkcyjnych w dobra i usługi. Niestety, rzadkość zasobów często uniemożliwia zaspokojenie potrzeby w pożądanym stopniu.

Rzadkość zasobów powoduje, że trzeba zdecydować, jak mają one zostać wykorzystane. Trzeba również decydować, co i w jakiej ilości będzie produkowane oraz jak wytworzona produkcja będzie podzielona na poszczególne jednostki społeczeństwa. Ten proces nazywa się alokacją zasobów.

Wyobraź sobie, że jesteś na ognisku z klasą i okazało się, że kielbasek do pieczenia jest o wiele mniej niż was. Jak w takim razie należy je podzielić, aby każdy z Was czuł się dobrze?

Obecnie zasoby można podzielić na cztery podstawowe grupy

Źródło: Pr. zbior. pod red. S. Marek, Elementy nauki o przedsiębiorstwie, Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 2001, s. 279.

Czynniki wytwórcze

2. Zasoby naturalne

Zasoby naturalne są darem natury i nie są wytwarzane przez człowieka. Z jednej strony tworzą środowisko człowieka, z drugiej - stanowią czynniki procesów produkcyjnych.

Do zasobów naturalnych zalicza się: substancje (np. minerały, wody), energię oraz użytki. Wśród tych zasobów jedne są niewyczerpywalne, a inne - wyczerpywalne, przy czym niektóre z nich są odnawialne, a niektóre nieodnawialne.

Rola zasobów naturalnych była różna na różnych etapach rozwoju cywilizacji. Relacje zachodzące pomiędzy człowiekiem a zasobami naturalnymi należą do zagadnień, które w ostatnim wieku nabrały szczególnego znaczenia. Wynika to ze stanu groźnego naruszenia równowagi ekologicznej.

Obecnie dużą uwagę skupia się na zasobach wyczerpywalnych i nie do zastąpienia. Tych właśnie zasobów będzie dotyczył główny problem gospodarowania.

Poniższa tabela pokazuje przykłady zasobów naturalnych.

Zasoby naturalne		
Niewyczerpywalne	Wyczerpywalne, odnawialne	Wyczerpywalne nieodnawialne
Całkowita ilość: <ul style="list-style-type: none">• atmosfery,• wody,• skał,• energii słonecznej.	<ul style="list-style-type: none">• woda nadająca się do użycia,• roślinność, zwierzęta,• populacje ludzkie,• niektóre minerały gleby,• nieskażony CO₂ i O₂,• niektóre ekosystemy.	<ul style="list-style-type: none">• gleba, niektóre minerały,• rzadkie gatunki roślin i zwierząt,• niektóre ekosystemy,• krajobraz naturalny,• większość zasobów wody gruntowej.

Źródło: B. Lampbell, Ekologia człowieka, PWN, Warszawa 1995, s. 215.

3. Zasoby Ludzkie

Najprościej zasoby ludzkie można określić jako ludność w wieku produkcyjnym, zdolną do wykonywania pracy społecznie użytecznej wraz z jej umiejętnościami i doświadczeniem. W gospodarce opartej na wiedzy najbardziej poszukiwani są pracownicy myślący, twórczy, kreatywni i gotowi do podjęcia ryzyka. Bardzo często decyzje przejmują pracownicy w wyniku delegowania uprawnień. Takie zjawisko spowodowane jest docenianiem wiedzy personelu niskiego szczebla. Są oni również bardziej elastyczni w reagowaniu na zagrożenia i wykorzystywaniu szans niż kierownicy siedzący w gabinetach. W takiej sytuacji nieodzowna staje się dogłębną wiedza i coraz lepsze kwalifikacje.

KTOŚ POWIEDZIAŁ:

"Potrzeba mi wielu ludzi, którzy dysponują nieograniczonymi zasobami niewiedzy na temat rzeczy niemożliwych."

Henry Ford

amerykański przemysłowiec, fundator Ford Motor Company

Czynniki wytwórcze

Na tę grupę zasobów składają się **zasoby rzeczowe** (budynki, urządzenia, maszyny, surowce, półfabrykaty), **zasoby finansowe organizacji**, jak również **fundusze**, które organizacja jest w stanie pozyskać (na przykład kredyt czy fundusze unijne).

Obecnie w przypadku wielu rodzajów działalności coraz mniejsze znaczenie przypisuje się posiadaniu maszyn czy budynków, natomiast rośnie znaczenie ludzi, którzy uczestniczą w procesie tworzenia bogactwa.

Zauważ, że obecnie na znaczeniu zyskuje sektor usług, w którym zasoby rzeczowe mogą nie mieć już tak dużego znaczenia. Przykładem mogą być takie firmy jak Kodak, Microsoft czy Siemens, które swój sukces opierają przede wszystkim na pomysłach, wizjach, informacjach czy patentach.

W firmach zaawansowanych technologicznie duży nacisk kładzie się na badania i rozwój (B+R). W wielu przypadkach nakłady na prace badawcze przewyższają majątek trwały przedsiębiorstwa.

5. Zasoby nienamacalne

Zwane również zasobami niematerialnymi - to umiejętności zarządzania, a także wiedza pracowników. Do tych zasobów zalicza się również takie elementy jak: nazwa przedsiębiorstwa, tradycja, marka, kontakty, lokalizacja. W przeciwieństwie do zasobów rzeczowych, zasoby nienamacalne nie tracą na wartości, jednak trzeba je długo wypracowywać. Stanowią mogą podstawę do wypracowania trwałej przewagi konkurencyjnej.

Najwyższą wartość stanowią te zasoby, które są najtrudniejsze do skopiowania, a na ich wytworzenie potrzeba kilkunastu lat.

To właśnie w odniesieniu do zasobów nienamacalnych używa się określenia „**kluczowe kompetencje**”.

KTOŚ POWIEDZIAŁ:

"Nagradzaj wielkie porażki, karz małe sukcesy."

Phil Daniels

angielski aktor

Ważnym aspektem gospodarowania zasobami jest ich wykorzystanie przez przedsiębiorstwa w procesie produkcji. Zasoby używane w procesie produkcji nazywane są czynnikami produkcji lub inaczej czynnikami wytwórczymi.

Proces produkcji polega na transformacji czynników wytwórczych w produkty (usługi) gotowe.

Według klasycznego ujęcia wyróżniamy następujące czynniki produkcji:

- ziemię,
- pracę,
- kapitał.

Ziemia obejmuje wszelkie rzeczy znajdujące się w naturze (łącznie z jej powierzchnią), które mogą znaleźć zastosowanie w procesie produkcyjnym. Można w tym miejscu mówić zatem zarówno o ziemi uprawnej, pastwiskach i innych powierzchniach, ale również o kopalinach.

Czynniki wytwórcze

Zapotrzebowanie na poszczególne minerały zależy od poziomu techniki. Np. gdyby wynaleziono inny rodzaj silnika niż spalinowy, z pewnością spadłoby zapotrzebowanie na ropę naftową.

Cechą charakterystyczną surowców naturalnych jest ich wyczerpywalność oraz różna dostępność. Problem związany z **rzadkością surowców** naturalnych może być rozwiązany dwojako, w każdym jednak przypadku - w sposób wymagający kosztów i nakładów.

Po pierwsze: poprzez nakłady na poszukiwania dotychczas nieznanych złóż danego surowca, po drugie: poprzez nakłady na znalezienie nowych technologii wytwarzania danego produktu, opartych na zużyciu zupełnie innych surowców.

Praca obejmuje wszelką energię fizyczną i umysłową, wydatkowaną przez ludzi w procesie wytwarzania. Mówiąc o zasobach pracy w gospodarce często korzystamy z pojęcia „siła robocza”. Stanowi ona konkretny zasób w gospodarce i składa się z ludzi pracujących w zamian za płacę lub zysk oraz z osób, które nie pracują, jednakże aktywnie poszukują zatrudnienia.

Wielkość **siły roboczej** określa granicę, do której możemy się zbliżyć, zwiększając ilość zatrudnionych i zmniejszając liczbę bezrobotnych.

Z czynnikiem „praca”, uczestniczącym w procesie wytwarzania, nierozzerwalnie wiąże się kwestia jej wydajności. Wydajność pracy stanowi o ilości (lub wartości) wytworzonej produkcji, przypadającej na jedną osobę uczestniczącą w procesie produkcji w przeliczeniu np. na jednostkę czasu (godzinę, dzień, tydzień).

KTOŚ POWIEDZIAŁ:

"Każda praca jest dobra, o ile jest dobrze wykonywana."

Albert Einstein

fizyk, twórca teorii względności

Kapitał jest czynnikiem produkcji wytworzonym w ramach systemu gospodarczego. Dobra kapitałowe są produktami wytworzonymi, wchodzącymi do dalszej produkcji jako nakłady. Od pozostałych czynników produkcji kapitał różni się właśnie tym, że w przeciwieństwie do nich jest wyprodukowany w ramach systemu gospodarczego i może być łatwo pomnażany.

Kapitał obejmuje wszelkie **rodzaje budynków i wyposażenia**, wykorzystywane w procesie produkcyjnym. Z pojęciem kapitału ściśle wiąże się pojęcie **inwestycji**, które stanowią przepływ wydatków mających na celu utrzymanie albo zwiększenie zasobów tego czynnika produkcji.

KTOŚ POWIEDZIAŁ:

"Dużo lepiej jest kupić wspaniałą firmę za przeciętną cenę, niż przeciętną firmę za wspaniałą cenę."

Warren Buffett

amerykański finansista, miliarder

Czynniki wytwórcze

Problem **ograniczoneści zasobów** można rozpatrywać nie tylko z punktu widzenia pojedynczego konsumenta czy przedsiębiorstwa, ale również w skali całej gospodarki - całego kraju.

Rzadkość zasobów dotyczy każdego bez wyjątku państwa na świecie. Oznacza to, że możliwości produkcyjne każdej gospodarki są ograniczone. A trzeba pamiętać, że społeczeństwa tych krajów będą zgłaszały nieograniczony popyt na dobra i usługi, kierując się swoimi nieograniczonymi potrzebami.

W skali gospodarki jako całości również podejmowane są dylematy na temat: w jaki sposób dokonywać alokacji zasobów między różne konkurencyjne cele?

W warunkach rzadkości zasobów musi dojść do rozstrzygnięcia najważniejszych kwestii, związanych z alokacją zasobów i podejmowaniem wyboru, co produkować i w jaki sposób dokonywać podziału wytworzonych dóbr.

6. Podsumowanie

Teraz już wiesz, jakie zasoby są potrzebne, żeby można było **realizować produkcję**. Oczywiście, w zależności od rodzaju prowadzonej działalności, jednych zasobów będzie potrzeba więcej, innych mniej. Obecnie duże znaczenie w funkcjonowaniu podmiotów na rynku odgrywa zasób, jakim jest informacja. Staje się to głównie dzięki rozwojowi technologicznemu.

Rosnąca popularność wykorzystywania chociażby sieci internetu w biznesie spowodowała, iż tradycyjne praktyki konkurencyjności stają się coraz mniej przydatne. Tym samym producenci zmuszeni są do wykorzystywania coraz to nowszych technologii i zasobów, aby uzyskać odpowiedni stopień konkurencyjności.

W najbliższych latach na sukces firmy będzie wpływać umiejętność szybkiego zdobywania i przetwarzania informacji w celu wykorzystania szans i eliminacji ryzyka gospodarczego, a priorytetowym zadaniem dla przedsiębiorców stanie się umiejętne wykorzystanie tego, co oferuje nowoczesna technologia.

7. Literatura

1. Marek Stanisław (red.), Elementy nauki o przedsiębiorstwie, Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 2001.
2. Lichniak Irena (red.), Nauka o przedsiębiorstwie, Szkoła Główna Handlowa Oficyna Wydawnicza, Warszawa, 2009.
3. Marek Stanisław (red.), Przewodnik do studiowania przedmiotu nauko o przedsiębiorstwie, Walkowska Wydawnictwo, Szczecin, 1998.
4. Kożuch Barbara, Nauka o organizacji, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa, 2007.
5. Kamerschen McKenzie Nardinelli, Ekonomia, Fundacja Gospodarcza NSZZ „Solidarność”, Gdańsk, 1993.
6. Oyrzanowski Bronisław, Makroekonomia, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków, 1998.